

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертаційну роботу РОМАНОВОЇ ОКСАНИ ВАЛЕРІЇВНИ
на тему: «Семантика декоративно-художніх засобів виразності в народній
архітектурі півдня України (на прикладі Одеської області)», представлену на
здобуття наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.01 –
«Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури»

Актуальність теми дисертації. Не секрет, що в сучасних умовах стрімкого розвитку соціокультурної сфери одним з критичних чинників її повноцінного функціонування виступає потреба виявлення, дослідження та збереження мистецької спадщини минулих поколінь. В особливому вимірі це стосується тих історико-культурних регіонів, які в силу різних обставин опинилися в минулому поза увагою історико-архітектурної та мистецтвознавчої науки. Дисертаційне дослідження Романової Оксани Валеріївни, присвячене актуальним аспектам семантики мистецьких засобів виразності в контексті південно-українського народного зодчества, з особливим наголосом на творчому контексті Одеської області, є безумовно актуальним, своєчасним і дуже корисним. Це змістовна праця безперечно є корисною також для послідовних заходів щодо збереження і популяризації культурно-етнічної самобутності цього специфічного регіону.

Дисертація переконливо демонструє **зв'язок з існуючими науковими програмами, планами, темами**, зокрема з низкою постанов Верховної Ради та Кабінету Міністрів України щодо національно-культурної спадщини, відповідає основним положенням пам'ятко-охоронної стратегії в цьому специфічному регіоні, узгоджується з напрямками науково-дослідної роботи Кафедри дизайну архітектурного середовища ОДАБА.

Мета дисертаційного дослідження сформульована достатньо чітко – «визначити закономірності семантики декоративно-художніх засобів виразності в народній архітектурі півдня України (на прикладі Буджака)».

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та отриманих результатів забезпечується логічною відповідністю методів дослідження стосовно сформульованої мети та конкретних завдань, базується на результатах багаторічного авторського аналізу цього специфічного регіону і підтверджується переконливою апробацією отриманих результатів у 25 наукових працях, опублікованих протягом 2016 – 2020 рр.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в:

- систематизації засобів мистецької виразності в традиційному житлі регіону Буджака та околиць;
- обґрунтуванні та розкритті методики сучасного використання традиційних декоративно-мистецьких засобів цього регіону;
- відстеженні мистецьких взаємовпливів різних етносів в цьому культурному просторі;
- розробці авторського інструментарію стосовно аналітики автентичних декоративно-художніх засобів;
- узагальненні класифікації етнічних об'єктів з метою їх охорони, музеєфікації та реставрації.

Практичне значення дослідження полягає у широких можливостях впровадження отриманих результатів в проектну, наукову та дидактичну діяльність, – зокрема, в ОДАБА та в інших українських ВНЗ архітектурного та мистецького профілю. Результати вельми корисні також у галузі прикладних, архітектурно-ландшафтних та містобудівних досліджень, в експериментальному проєктуванні, в пам'яткоохоронній справі. Окремо відзначу, що зібраний і представлений у додатках багатий ілюстративний матеріал, має істотну дослідницьку самоцінність.

Змістовна структура дисертації складається з анотації (україно- та англійської), переліку авторських публікацій (25 позицій), словника термінів та понять, вступу, 5 розділів (в складі 17 підрозділів), висновків, списку джерел та літератури, а також додатків. Загальний обсяг праці – 321 с. Результати дисертаційної роботи отримані авторкою особисто, їх в повній

мірі опубліковано у фахових наукових виданнях, здійснено апробацію на численних наукових конференціях. Робота має добрі перспективи у напрямках архітектурного проектування, ландшафтної архітектури та містобудівельного планування.

У **вступі** дисертантка переконливо обґрунтовує стартові позиції дослідження, вмотивовує його актуальність, визначає мету, завдання, об'єкт і предмет, а також межі роботи.

У першому розділі **«Історіографія декоративно-художніх засобів виразності в традиційній житловій архітектурі»** здійснено аналіз широкого кола першоджерел з особливим наголосом на традиційній житловій архітектурі в Україні. Переконливо обґрунтовано хронологічні та територіальні межі дослідження, охарактеризовано стан вивченості традиційної житлової архітектури в регіоні Буджаку, подано аналіз засобів декоративно-художньої виразності в архітектурі цього специфічного регіону Південно-Західної України. Цей розділ має важливе доповнення у вигляді розгорнутої ілюстративної частини (табл. 1.1 – 1.9), в якій представлено натурний ілюстративний матеріал, – в цілому достатньо інформативний стосовно фактографії проведеного дисертаційного дослідження.

Другий розділ **«Методика формування моделі застосування декоративно-художніх засобів виразності в традиційній житловій архітектурі»** містить термінологічний апарат дослідження, відображає основні аналітичні методи, обрані авторкою. Розділ характеризує джерела, обрані методи дослідження, містить авторську позицію щодо напрямків та моделі застосування архітектурних та декоративно-художніх засобів виразності, виокремлює особливості історичного формування житлової архітектури цього регіону на різних етапах.

У третьому розділі **«Декоративно-художні засоби виразності в традиційній житловій архітектурі центрального Буджака»** застосовано аналітичні інструменти щодо особливостей традиційної житлової архітектури в окремих етнічних ареалах Буджака. Авторка послідовно:

- простежує історико-етнографічну динаміку на цих територіях на протязі останніх століть,
- визначає характерні особливості об'ємно-просторових та планувальних структур традиційного житла,
- з'ясовує принципи формоутворення народного декору в традиційному житлі центрального Буджака,
- аналізує характерні риси традиційних житлових будинків в розрізі основних етнічних груп, представлених в регіоні.

У четвертому розділі **«Семантика декоративно-художніх засобів виразності в традиційній житловій архітектурі»** визначено принципові семантичні підходи до аналітики декоративно-художніх засобів в традиційному житлі Буджака. В цьому аналітичному контексті дослідниця послідовно і достатньо переконливо:

- розкриває роль семантики в потрактуванні інформаційно-сміслового потенціалу традиційної житлової архітектури центрального Буджака;
- фіксує основні творчі принципи застосування декоративно-художніх засобів виразності;
- визначає закономірності використання цих засобів у традиційній житловій архітектурі цього своєрідного регіону.

П'ятий, підсумковий розділ - **«Охорона, музеєфікація та реставрація об'єктів традиційної житлової архітектури та декоративно-художніх засобів виразності в етно-мистецьких традиціях Буджака»**. Ця завершальна частина дисертації достатньо прагматична і спрямована на формування пам'ятко-охоронних принципів стосовно подальшої долі своєрідної архітектурно-мистецької спадщини цього регіону. Зокрема, вона орієнтована на:

- розробку методів, засобів та інструментів в процесі охорони об'єктів традиційної житлової архітектури;
- встановлення критеріїв для їхньої музеєфікації та функціонування;
- визначення засадничих форм збереження цього культурного надбання, його відтворення, реставрації та популяризації.

Висновки до кожного розділу дослідження та загальні висновки в цілому є конкретними та послідовними. Вони достатньо доказово підсумовують

основний зміст проведеного дослідження, при цьому одночасно засвідчують можливості подальшого розвитку і поглиблення цієї наукової проблематики.

Втім, в цілому позитивно оцінюючи цю ґрунтовну дисертаційну працю, можна висловити окремі **зауваження та побажання:**

- в паперовій версії представленої дисертації та в авторефераті, на жаль, не віднайшов свого застосування колористичний аспект, хоча він прекрасно представлений у версії електронній;

- присутні окремі «кальки» при перекладі з російської мови, наприклад фрагмент цитати А.В. Іконнікова – «говорюча мова» (с. 35);

- згадувані у тексті окремі архітектурні об'єкти (наприклад с. 48) не завжди мають покликання на відповідні номери таблиць та ілюстрацій, що утруднює ознайомлення з ними;

- прийнята форма покликань на літературні джерела (тобто – *прізвище, рік*) без зазначення сторінок, на жаль, утруднює доступ до цих джерел;

- в бібліографічних описах окремих джерел відсутнє розшифрування вживаних абревіатур (ИЗОГИЗ, ГМИИ, МГСУ, НЛТУ, СГТУ НУЦЗУ та ін.). Тобто, не зайвим був би додаток до дисертації у вигляді переліку прийнятих скорочень.

Втім, маю висловити своє переконання, що наведені зауваження по своєму змісту та формі не перечать принциповим науковим здобуткам цієї справді монументальної дисертаційної праці і не знижують її наукову і практичну цінність. І дисертація, і автореферат написані доступною, чіткою, професійною мовою із адекватним використанням сучасної дослідницької термінології. Зміст представленої автореферату та основні положення дисертації по своєму змісту ідентичні. Ілюстративний матеріал якісно оформлений та змістовно вдало структурований. Безперечно, це дослідження є цінним як в науковому, так і в проєктно-практичному, прикладному сенсі.

Отже вважаю, що кандидатська дисертація Романової Оксани Валеріївни на тему «Семантика декоративно-художніх засобів виразності в народній архітектурі півдня України (на прикладі Одеської обл.)» є завершеною, цілісною, самостійно виконаною науковою працею, яка сповна відповідає існуючим вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» ДАК Міністерства освіти і науки України щодо кандидатських дисертацій, а її авторка безперечно заслуговує на присудження наукового ступеня доктора архітектури за спеціальністю 18.00.01 – Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури.

Офіційний опонент,

доктор архітектури за спеціальністю

18.00.01 – «Теорія архітектури, реставрація

пам'яток архітектури», професор,

професор Кафедри архітектури та середовищного

дизайну Національного університету

водного господарства та природокористування

П.А. Ричков

Підпис доктора архітектури,

професора Ричкова П.А. засвідчує

Начальник відділу кадрів НУВГП

О.Р. Цаль

28. 04. 2021